

CORREMOT

2024

07 · VALLESPÍR

08 · TRUITA

09 · SINGLANTANA

10 · CANIGÓ

11 · TET TEC TER

CORREMOT

CORREMOT

CORREMOT

7 Vallespir

La primera menció escrita coneguda d'aquesta comarca és de l'any 814, amb la forma *Vallis Asperi*.

I és fàcil d'entendre què significa: vall aspra.

Però, espereu! El Vallespir és una vall aspra?

És clar que no! És una vall humida, amb molta vegetació, tot el contrari de l'aspror que indica el seu nom.

D'on ve, doncs, aquest contrasentit aparent?

Podria venir del fet que, a l'edat mitjana, el Vallespir era més gran del que és ara, ja que incloïa també els Aspres.

I els Aspres, sí que ho són, d'aspres...

Llavors, el nom de la comarca completa vindria de la descripció de la seua part més baixa i més septentrional, que és la part més seca.

Aquest territori únic s'hauria anat separant en dues parts per l'organització dels afers humans.

I per això el nom s'hauria escindit en dues formes properes.

I mot explicat, ja s'ha acabat!

Truita

Com és que, en català, la paraula truita designa dues coses tan diferents com un peix i un plat a base d'ous?

La truita, el peix, ve del llatí *tructa*, i es diu més o menys igual en totes les llengües romàniques.

Però la truita, el plat, o la variació truitada, es diu així en català des de fa molts segles.

I d'on ve, aquest mot?

Segons el gran lingüista Joan Coromines, truita vindria de... truita! L'ou vindria del peix.

Sí, per la forma allargada que poden agafar els ous en una panna i pel fet que, per girar-la, se la pot fer saltar, com un peix salta al riu.

I podria haver-hi un motiu afegit: la truita és el peix més noble dels rius catalans, mentre que la truita d'ous és un plat modest.

Associar un plat modest a un animal noble potser era una manera, irònica, de fer pujar la categoria gastronòmica d'un plat.

I mot explicat, ja s'ha acabat!

Canigó

D'on li ve, el nom, a la muntanya més bella del món?

Doncs, no se sap...

De fet, és possible que, fa molts segles, el Canigó tingués noms diferents i simultanis.

La gent que hi vivia a prop, al Conflent i al Vallespir, i la gent d'una mica més lluny, de la plana del Rosselló, potser no li donaven el mateix nom.

I tampoc no li devien donar el mateix nom els grecs que havien fundat Empúries, quan se'n servien per orientar-se a l'alta mar...

S'ha dit a vegades que el seu nom podria venir del llatí *canis*, o sigui de gos, per les puntes que s'assemblen a dents punxegudes... Però una muntanya tan magnífica i important com el Canigó devia tenir un nom, o noms, abans que arribés la llengua llatina...

Una hipòtesi diu que Canigó podria venir d'una arrel indoeuropea molt antiga, *kand*, que en algunes llengües ha donat paraules que tenen a veure amb el color blanc o la brillantor. El Canigó, doncs, seria la muntanya blanca i brillant...

I mot explicat, ja s'ha acabat!

Singlantana

La singlantana és un animalet que té moltes variacions geogràfiques en el seu nom.

Sargantana és el que es troba al diccionari, però també se l'anomena, segons els llocs: singlantana, siglantana, sargantalla, sangatalla, sanglantana, sarcantana, segrantalla, sagrantana, sangrantana, sargantanya, sangrantanya, sangartilla, sangardilla...

I és un nom que té un origen curiós, ja que s'hi barregen dues llengües antigues.

L'arrel de la paraula seria el llatí *lacerta*, que ha donat llangardaix i de manera més evident l'italià *lucertola*, el francès *lézard* o l'anglès *lizard*.

Però, a les terres catalanes, fa molts segles, aquest mot llatí s'hauria barrejat amb un altre mot, vingut del basc antic, *segundílea*, que ve de la paraula serp.

Era quan el llatí i el basc tenien molts punts de contacte. Tants que, a vegades, acabaven casant-se.

I mot explicat, ja s'ha acabat!

Tet, Tec, Ter

Aquí, la Tet; aquí, el Tec; aquí, el Ter.

D'on venen aquests tres monosíl·labs que s'assemblen tant i que anomenen tres rius tan propers?

Vindrien d'una arrel indoeuropea, Tek, que volia dir "rajar".

O sigui, que és molt fàcil veure la relació entre el Tek inicial i les seves variacions en català: Tet, Tec, Ter.

Però, tots els rius del món ragen.

Per què, precisament, aquests tres han conservat aquesta arrel tan antiga i tan clara, i no, per exemple, l'Aglí, el Rin, la Garona, l'Ebre, el Danubi, etcètera?

Doncs... No ho sabem... És un misteri no resolt!

Però, posats a fer preguntes, perquè Tec i Ter són masculins i Tet és femení?

Perquè el gènere dels rius depèn del nom comú que, abans, els acompanyava sempre: es deia "el riu Tec" i "el riu Ter", i es deia "la ribera Tet".

I mot (una mica) explicat, ja s'ha acabat!

CORREMOT

CORREMOT

CORREMOT

OPLC

OFICINA PÚBLICA de la LLENGUA CATALANA

   YouTube OficinaPublicadelaLlenguaCatalana

OFICINA PÚBLICA DE LA LLENGUA CATALANA | OFFICE PUBLIC DE LA LANGUE CATALANE
52 Av. Paul Alduy, 66100 Perpinyà | 04 11 81 95 85 | contact@oplcat.eu | www.oplcat.eu

Soutenu par

GOUVERNEMENT
Liberté
Égalité
Fraternité

CORREMOT